

Jak być matką dzisiaj – o ekspertyzacji macierzyństwa w mediach

dr hab. Justyna Szulich-Kałuża

INSTYTUT DZIENNIKARSTWA I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

Ekspertyzacja w ponowoczesności - rys teoretyczny

Ekspertyzacja macierzyństwa – charakterystyka zjawiska

**Ekspertyzacja macierzyństwa w telewizyjnym programie poradnikowym
„I Ty możesz mieć superdziecko”**

Wnioski końcowe

Ekspertyzacja w ponowoczesności - rys teoretyczny

Ekspertyzacja macierzyństwa – charakterystyka zjawiska

Wymiary ekspertyzacji (odpodmiotowienia kobiety swojej roli macierzyńskiej):

wykluczenie osobistego doświadczenia z „nowej” wiedzy

deprecjacja osobistego doświadczenia

redukcja pozycji matki do wykonawcy zracjonalizowanych instrukcji eksperckich
(ograniczonych do medyczno-terapeutycznego dyskursu)

Wymiary ekspertyzacji

asymetryczna relacja pomiędzy matką a dzieckiem, a także matką a ojcem oraz innymi osobami zaangażowanymi w proces wychowania dziecka

innym podmiotom poza matką zostało przyznane prawo kontrolowania, egzaminowania jakości prowadzonego przez matkę projektu wychowawczego

Wymiary ekspertyzacji

konstruowanie asymetryczności tożsamościowej u matek

narzucanie zewnętrznych interpretacji wielu wymiarom życia

definiowanie ideału macierzyństwa

definiowanie sposobów prawidłowego odczuwania emocji, (np. właściwe formy okazywania miłości)

Cel analizy własnej

Analiza eksperckiego audiowizualnego dyskursu na przykładzie programu "I Ty możesz mieć superdziecko"

Telewizyjny dyskurs ekspercki

typ dyskursu medialnego utworzonego z wypowiedzi twórców i uczestników programów audiowizualnych,

wypowiedzi zawierają określone intencje nadawczo-odbiorcze

dyskurs przekazuje wiedzę, style komunikacyjne, strategie argumentacyjne

*Czy niesforny maluch, który doprowadza swoich rodziców do rozpacz może zmienić się w aniołka? Dorota Zawadzka psycholog i pedagog w telewizyjnym programie „I Ty możesz mieć superdziecko” udowodniła, że tak. Wystarczy, **by rodzice konsekwentnie przestrzegali określonych reguł**, nie walczyli z dzieckiem, ale okazali mu miłość i szacunek. W programie znajdziecie **jasne i konkretne wskazówki**, dzięki którym **nie będziecie bezradni**, jeśli Wasze dziecko urządzi histerię w miejscu publicznym albo będzie się zachowywać agresywnie. Dorota Zawadzka dzieli się **swoją wiedzą i doświadczeniem**, aby przekonać Was, że wcale nie jest trudno zostać rodzicami superdziecka!*

Trzeci sezon programu (2007r.)

Tematy w których pojawiły się ekspertyzy macierzyństwa :

Dorastający chłopcy – co zrobić by nie zeszli na złą drogę;

Jak poradzić sobie z małym buntownikiem;

Przywiązanie syna do mamy, co zrobić by chłopiec nie był maminsynkiem;

Co czują dzieci wychowywane w związkach lesbijskich;

Jak pomagać dzieciom z ADHD;

Co powinny wiedzieć osoby, które chcą adoptować dziecko;

Jak długo karmić dziecko piersią;

Co zrobić, by dzieci były bezpieczne w drodze do szkoły i na podwórko;

Jak wychowuje się dzieci w rodzinach wielodzietnych;

Temperament chłopca – na ile można go ujarzmić;

Niezwykłość relacji matki z córką.

Kategoria ekspertów	Częstotliwość występowania
psycholog, pedagog, socjolog	44
aktorzy, aktorki	24
dziennikarze	20
muzycy	8
modelki	3
inni (m.in. instruktor ZHP, bajkopisarz, polityk, restaurator, scenarzysta filmowy, bankowiec, pracownik ośrodka adopcyjnego)	12

Kategorie tematyczne określające telewizyjną ekspertyzę macierzyństwa

Asymetria w relacji matka-dziecko

dziecko jest niezrozumiałe przez rodziców, matkę, rodzeństwo

matki są nadopiekuńcze

dzieci są mądre, dużo mądrzejsze niż my (dorośli)

wiedzą lepiej niż my co dla nich jest właściwe

Kategorie tematyczne określające telewizyjną ekspertyzę macierzyństwa

Asymetria w relacji ekspert - matka, wiedza ekspercka - wiedza osobista

Dorota Zawadzka ma w każdym odcinku ostatni, podsumowujący głos

przykłady porad eksperckich: *nie pomijaj trudnych tematów w rozmowie z dzieckiem, pomagaj dziecku budować swój autorytet, czytaj dziecku książki, które lubisz, kochaj dziecko bezwarunkowo, dla dziecka najlepsze jest to, co jest najlepsze dla mamy, zachęcaj dziecko do wyładowywania negatywnych emocji na zorganizowanych zajęciach – tu wolno, gdzieś indziej nie wolno, każdy popełnia błędy na swój własny rachunek; relacja kumpelska to nie to samo co relacja rodzic-dziecko*

porady eksperckie są wizualnie wzmocnione planszami graficznymi (nadanie dodatkowego znaczenia ważności)

Kategorie tematyczne określające telewizyjną ekspertyzę macierzyństwa

Dowartościowanie doświadczenia osobistego

odcinki poświęcone:

bezpieczeństwu dzieci w drodze do szkoły i na podwórku (odcinek 9)

wychowaniu dzieci w rodzinach wielodzietnych (odcinek 10);

eksperci dzielą się wspomnieniami z własnego dzieciństwa

Kategorie tematyczne określające telewizyjne ekspertyzy macierzyństwa

Instrukcje eksperckie: treści terapeutyczne

psychologiczno-pedagogiczne, sporadycznie także socjologiczne

w każdym odcinku odnotowano obecność takich ekspertyz (formuła programu:
komentarze Doroty Zawadzkiej)

Kategorie tematyczne określające telewizyjną ekspertyzę macierzyństwa

Instrukcje eksperckie: treści medyczne

poza odcinkiem poświęconym dzieciom z ADHD brakuje ekspertyz medycznych stawiających diagnozy medyczne, określające profilaktykę i terapię

Kategorie tematyczne określające telewizyjną ekspertyzę macierzyństwa

Braki w kwalifikacjach i umiejętnościach w pełnieniu roli matki

postawy matek generujące problemy wychowawcze u dzieci

przykłady wypowiedzi:

każda mama marzy by syn nie dorósł, by był dzieckiem, który potrzebuje mamy; jest to problem kobiet - mamy projektują życie swoim dzieciom; uzależniają synów na poziomie emocji; szantażują synów; to wina mamy, że nie może przestać karmić piersią, bo dla niej to przyjemność; bezradne matki nie potrafią poradzić sobie z dziećmi

Wnioski z analizy własnej

Telewizyjny ekspercki dyskurs o macierzyństwie w programie „I Ty możesz mieć superdziecko”

pokazuje wzór macierzyństwa wzmocnionego ekspertyzami

w pierwszej kolejności celebrytów – aktorów i dziennikarzy

w drugiej kolejności - specjalistów z zakresu psychologii, pedagogiki, socjologii.

celebrycki dyskurs ekspercki współegzystuje na równi z dyskursem naukowo-terapeutycznym

Wnioski z analizy własnej

Macierzyństwo w telewizyjnym dyskursie eksperckim:

jest skoncentrowane na dziecku, (rezygnacja lub redukcja wymagań i potrzeb matki)

wzmacnianie przekazem ekspertów-celebrytów występujących w rolach rodziców niezwykle troszczących się o swoje potomstwo

jest absorbujące emocjonalnie

ważne jest „profesjonalne” czyli wyuczone, zdyscyplinowane okazywanie uczuć

kosztowne finansowo i wymagające intensywnej pracy zawodowej i wysiłku intelektualnego (ciągłego dokształcania się)

Wnioski z analizy własnej

Eksperci nie wchodzą otwarcie na pole wartości, (ostrożność i neutralność moralna, nieingerowanie w sferę etyki)

w trzecim sezonie programu autorzy przygotowali odcinki na tematy trudne (następstwa pewnych zjawisk są wartościowane)

wychowywanie dzieci przez kobiety o skłonnościach homoseksualnych

rodzicielstwo adopcyjne

Wnioski z analizy własnej

W programach bohaterkami są matki, które:

dzielą się swoim doświadczeniami osobistymi współtworząc wiedzę wychowawczą

brak wyraźnej deprecjacji doświadczenia osobistego na rzecz doświadczenia zewnętrznego, eksperckiego

Wnioski z analizy własnej

w odcinkach programu nie odnotowano przypadku przekazu międzygeneracyjnego i dzielenia się doświadczeniami pokoleń starszych

Wnioski z analizy własnej

w eksperckim dyskursie telewizyjnym współczesne matki w coraz mniejszym zakresie traktowane są jako równorzędne partnerki we współtworzeniu treści swojego macierzyństwa

macierzyństwo staje się pewnym wielopodmiotowym projektem

Dziękuję za uwagę